



LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ IR LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ŠIAULIŲ KALĖJIMĄ

2024-02-08 Nr. 4D-2023/1-1123
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2023 m. lapkričio 8 d. gavo X skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) ir LKT Šiaulių kalėjimo (toliau – ŠK) pareigūnų veiksmų (neveikimo), susijusių su netinkamu prašymo (skundo) nagrinėjimu ir galimai netinkamu buitiniu aprūpinimu (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. „[...] 2023 09 20-21 d. rašiau prašymą į Šiaulių kalėjimą, kad nuvestų mane iki sandėlio kur yra laikomi mano asmeniniai daiktai. Pasikeitus orui man reikia šiltesnių rūbų, kadangi sunešiojau avalynę, noriu pasiimti naują kėdų porą. Iki šiol nesu vedamas į sandėlį, o atsakymo jokio negavau. Praėjus 20 d. d. kreipiausi į LKT, tačiau niekas nesikeičia. Prašymo Nr. NPS-24-6910 [...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „2023 09 20-21 d. kreipiausi su prašymu į Šiaulių kalėjimą kameroje įrengti veidrodį, spintelę ir iškvietimo sistemą. Iki šiol niekas nėra įrengta, o atsakymo jokio negaunu. Kameroje sėdžiu be šių įrenginių, todėl praėjus 20 d. d. kreipiausi į LKT, tačiau jokių rezultatų nesulaukiau. Prašymo Nr. NPS-24-3289 [...]“.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2023 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. 4D-2023/1-1123/3D-2352 kreipėsi į LKT direktorių prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2023 m. gruodžio 8 d. Seimo kontrolierė gavo LKT 2023 m. gruodžio 8 d. raštą Nr. 1S-7032, kuriame nurodoma:

4.1. „[...] nuteistasis X (toliau – Pareiškėjas) 2023-09-21 pateikė prašymą (užregistruotas 2023-09-21, Nr. NPS-24-6910) dėl galimybės nueiti į sandėlį ir pasiimti reikalingus daiktus (kopija pridedama). Pažymime, kad šis prašymas buvo adresuotas Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – LKT) Pravieniškių 1-ojo kalėjimo (kur nuteistasis laisvės atėmimo bausmę atlikinėjo anksčiau) viršininkui. 2023-09-27 LKT Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininkas raštu Nr. SN-22-3069 Pareiškėjui pateikė atsakymą [...]“, kuriame nurodyta: „[...] Lietuvos kalėjimų tarnybos Pravieniškių 1-ajame kalėjime (toliau – Įstaiga), gautas Jūsų 2023-09-21 prašymas Nr. NPS-24-6910, kuriame prašote pasiimti iš

sandėlio stalo žaidimą „Domino“ ir padėti į sandėlį virdulį ir kitus daiktus.

Atsakydami į Jūsų prašymą informuojame, kad Jūs išvykdami iš Pravieniškių 1-ojo kalėjimo asmeninius daiktus išsivežėte su savimi į Šiaulių kalėjimą, todėl dėl Jūsų minimų asmeninių daiktų pasiėmimo ar padėjimo į sandėlį turite kreiptis į Šiaulių kalėjimo administraciją.[...].“

4.2. „[...] informuojame, kad patikrinus Dokumentų valdymo sistemą, nustatyta, kad LKT Šiaulių kalėjimo (toliau – Šiaulių kalėjimas) viršininkui prašymo dėl asmeninių daiktų paėmimo/pasidėjimo iš sandėlio Pareiškėjas nebuvo pateikęs. Šią informaciją patvirtino ir Šiaulių kalėjimo darbuotoja (pridedama 2023-11-06 Šiaulių kalėjimo Resocializacijos skyriaus specialistės pažymos Nr. RV-24-4100 kopija);“.

4.3. „Pareiškėjas 2023-10-19 LKT direktoriui pateikė skundą (užregistruota 2023-10-25, Nr. 2G-2525) dėl nepateikto atsakymo į prašymą bei nesuteiktos galimybės iš sandėlio pasiimti daiktų (kopija pridedama). 2023-11-07 raštu Nr. 2S-2615 nuteistajam buvo pateiktas atsakymas (kopija pridedama);“.

4.4. „LKT turimais duomenimis, Pareiškėjas kreipėsi į Šiaulių kalėjimo darbuotojus dėl veidrodžio, spintelės ir iškvietimo mygtuko įrengimo kameroje. Remiantis Nuteistųjų ir suimtųjų prašymu, pareiškimų, skundų ir kitų kreipimūsi administravimo Šiaulių kalėjime tvarkos aprašo, patvirtinto Šiaulių kalėjimo viršininko 2023 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. VO-24-12, 26 punkto nuostata, buvo surašyta pažyma dėl suimtųjų (nuteistųjų) žodinių pasiūlymų, prašymų (pareiškimų) ir skundų priėmimo, kuri vykdymui perduota LKT Turto valdymo skyriui (kopija pridedama). LKT Turto valdymo skyriaus darbuotojai gavę pažymą nustatė, kad kameroje, kurioje Pareiškėjas atlieka bausmę, veidrodis yra įrengtas sanitarinio mazgo dalyje, virš kriauklės. Prašymai įrengti iškvietimo sistemą ir atnešti spintelę nebuvo vykdyti. Atkreipiame dėmesį, kad Pareiškėjo skunde nurodytas prašymo numeris NPS-24-3289 yra kito nuteistojo ir nėra susijęs su skunde minimomis aplinkybėmis;“.

4.5. „informuojame, kad Šiaulių kalėjimo bendrojo naudojimo patalpos ir gyvenamosios kameros yra įrengtos vadovaujantis Lietuvos Respublikos higienos normoje HN 134:2015 „Laisvės atėmimo vietų ir teritorinių policijos įstaigų areštinių sveikatos saugos reikalavimai“ ir Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio mėn. 21 d. įsakymu Nr. V-389 patvirtintose „Pataisos įstaigų (tardymo izoliatorių) įrengimo ir eksploatavimo taisyklėse“ (toliau – Taisyklės) nustatytais reikalavimais. Vadovaujantis Taisyklių 12.11. punkto reikalavimais, kameroje turi būti įrengiama priežiūrą vykdančio pareigūno iškvietimo sistema. Šių taisyklių 12.8 punkte nurodoma, kad elektros instaliacija turi būti montuojama paslėptu būdu kameros sienose ir lubose. Tai reiškia, kad tiesiant laidus sistemos įrengimui kameroje, būtina kirsti vagas mūro sienose. Šiaulių kalėjimo pastatas pastatytas 1911 m., o 2003 m. įtrauktas į Kultūros vertybių registrą bei saugomų objektų sąrašą. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 19 straipsnio 2 dalies 1 punktu viešajam pažinimui ir naudojimui saugomame objekte draudžiama naikinti ar kitaip žaloti saugomo objekto vertingąsias savybes. Atsižvelgiant į šią nuostatą, bei į tai, kad LR Vyriausybės 2022-07-11 nutarimu Nr. 746 numatyta pastatyti naują kamerinio tipo įkalinimo vietą Šiauliuose, Šiaulių kalėjimo administracija ieško racionalaus sprendimo ir techninių galimybių iškvietimo sistemai įrengti. Pažymėtina, kad kol pareigūnų iškvietimo sistema neįrengta, Šiaulių kalėjime laikomiems asmenims užtikrinama galimybė esant skubiam poreikiui operatyviai kreiptis į juos prižiūrinčius pareigūnus. LKT taip pat informuoja, kad Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2017-06-07 įsakymu Nr. V-245 „Dėl laisvės atėmimo vietų patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normų patvirtinimo“ buvo patvirtintos Patalpų aprūpinimo baldais ir kitu inventoriumi normos (toliau – Normos). Normos 9 punkte nurodyti tardymo izoliatorių, kalėjimų ir areštinių kameroje turintys būti baldai ir kitas inventoriūs. Pagal šias normas kameroje, be kita ko, turi būti metalinė lova (1 vnt. 1 asmeniui), spintelė (1 vnt. ne daugiau kaip 2 asmenims), stalas (1 vnt.), maisto produktų spintelė arba lentyna (1 spintelė ne daugiau kaip 2 asmenims, lentynoje – viena sekcija 1 asmeniui), veidrodis (1 vnt.). Atkreipiame dėmesį, kad Šiaulių kalėjime daiktų ir maisto susidėjimui kameroje įrengtos lentynos, kurių vietų skaičius viršija minėtų normų reikalavimus. Be to, Pareiškėjui yra išduotos plastikinės dėžės, kurios prilyginamos Normose numatytoms spintelėms,

kurios galimai sumažintų kameros erdvę. Pažymime, kad gavus Pareiškėjo prašymą, buvo nustatyta, kad kameroje, kurioje nuteistasis atlieka bausmę, yra įrengtas veidrodis, kuris yra sanitarinio mazgo dalyje virš kriauklės“ (tai patvirtinančios nuotraukos pridėtos).

4.6. „Pareiškėjas 2023-10-19 LKT direktoriui pateikė skundą (užregistruota 2023-10-20, Nr. 2G-2507) dėl Šiaulių kalėjimo pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai netinkamai išnagrinėjus nuteistojo prašymus (kopija pridedama). LKT 2023-11-09 raštu Nr. 2S-2653 nuteistajam buvo pateiktas atsakymas, kuriame Pareiškėjas buvo informuotas apie priežastis, dėl kurių jo prašymas įrengti iškviatimo mygtuką, spintelę ir veidrodį kameroje nebus įgyvendintas (kopija pridedama);“.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

5. Viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI):

3 straipsnis – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...];8) nepiktinaudžiavimo valdžia. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama atlikti viešojo administravimo funkcijas neturint šio įstatymo nustatyta tvarka suteiktų viešojo administravimo įgaliojimų arba priimti administracinius sprendimus siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų teisės aktų nustatyta, tikslų; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs.“

11 straipsnis – „[...] 1. Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles. [...]“

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau ir – BVK) 100 straipsnis – „Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų ir antstolių veiksmų ir jų priimtų sprendimų apskundimo tvarka: 1. Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmes vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos.“

7. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnis – „Teisėkūros principai išreiškia tam tikrus imperatyvius reikalavimus, keliamus teisėkūroje dalyvaujantiems subjektams, siekiant sukurti vientisą, nuoseklią, darnią ir veiksmingą teisės sistemą: [...] 6) aiškumo, reiškiančiu, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; 7) sistemiškumo, reiškiančiu, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams, įstatymo įgyvendinamieji teisės aktai turi būti rengiami ir priimami taip, kad įsigaliootų kartu su įstatymu ar atskiromis jo nuostatomis, kurias šie teisės aktai įgyvendina.“

8. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007 m. rugpjūčio 22 d. nutarimu Nr. 875 „Dėl Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), 18 punktas – „Prašymai ar skundai, pateikti žodžiu, į kuriuos galima atsakyti arba kuriais galima išspręsti asmeniui rūpimus klausimus iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, nepažeidžiant asmenų ar institucijos interesų, institucijoje gali būti neregistruojami, jeigu institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenustato kitaip. Asmenys, kurie kreipiasi su tokiais prašymais ar skundais, nepažeidžiant asmenų ar institucijos interesų, prašymą ar skundą priimančio institucijos darbuotojo sprendimu gali būti neidentifikuojami, jeigu institucijos vadovas ar jo įgaliotas asmuo nenustato kitaip. Į tokius prašymus ar skundus turi būti atsakoma iš karto arba ne vėliau kaip

artimiausią institucijos darbo dieną. Jeigu į žodžiu pateiktą prašymą ar skundą negalima atsakyti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, asmeniui turi būti sudaroma galimybė išdėstyti prašymą ar skundą raštu arba, jeigu institucija sudaro galimybę, priimti prašymą ar skundą žodžiu, užfiksuoti ir saugoti jo turinį panaudojant garso ar garso ir vaizdo nuotolinio perdavimo ir įrašymo priemones.“

9. *Nuteistųjų ir suimtųjų prašymu, pareiškimų, skundų ir kitų kreipimųsi administravimo Šiaulių kalėjime tvarkos aprašo, patvirtinto Šiaulių kalėjimo viršininko 2023 m. vasario 24 d. sprendimu Nr. VO-24-12 (toliau – Aprašas):*

25 *punktas* – „Suintieji (nuteistieji) žodinius prašymus ir skundus išsako RS specialistams.“

26 *punktas* – „RS specialistai kiekvieną darbo dieną (pirmoje jos pusėje) užaina į kiekvieną gyvenamąją kambarą ir išklauso suimtųjų (nuteistųjų) prašymus ir skundus bei surašo juos į pažymą. Pažymos rašomos atskirai kiekvienam padaliniiui pagal klausimo esmę, įkeliamos į DVS, užregistruojamos ir pateikiamos prašymą ar skundą nagrinėti kompetentingo padalinio vadovui.“

27 *punktas* – „Prie žodinių prašymų priskiriami ir raštu išdėstyti suimtųjų (nuteistųjų) prašymai: [...]“.

28 *punktas* – „Rašytiniai atsakymai į suimtųjų (nuteistųjų) žodinius prašymus ir skundus nerengiami. Žodinį prašymą ar skundą priėmęs darbuotojas privalo užtikrinti jo įvykdymą teisės aktų nustatyta tvarka.“

10. *Lietuvos kalėjimų tarnybos Šiaulių kalėjimo nuostatu, patvirtintų Kalėjimo departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2022 m. gruodžio 30 d. įsakymu Nr. V-576:*

2 *punktas* – „Kalėjimas yra Tarnybos administracijos padalinys, nesantis kitame administracijos padalinyje, tiesiogiai pavaldus ir atskaitingas Tarnybos direktoriui.“

9.1 *papunktis* – „Kalėjimas taip pat vykdo šias funkcijas: [...] 9.1.5. vizuoja įsakymų, sutarčių projektus ir kitus dokumentus Kalėjimo kompetencijai priskirtais klausimais; [...]“

10 *punktas* – „Kalėjimas, įgyvendindamas jam pavestus uždavinius ir atlikdamas funkcijas, turi teisę: [...] 10.2. pagal kompetenciją teikti Tarnybos vadovybei pasiūlymus dėl teisės aktų rengimo ar tobulinimo; [...]“.

11. *Lietuvos kalėjimų tarnybos nuostatu, patvirtintų Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2022 m. rugsėjo 7 d. įsakymu Nr. IR-303, 23 punktą* – „Tarnybos direktorius: [...] 23.3. pagal kompetenciją užtikrina, kad Tarnyboje būtų laikomasi įstatymų ir kitų teisės aktų; [...] 23.5. spręsdamas savo kompetencijai priskirtus klausimus, leidžia įsakymus ir (ar) kitus teisės aktus, kontroliuoja, kaip jie vykdomi, pasirašo įgaliojimus, kitus vidaus administravimo dokumentus;“.

Tyrimui reikšminga teismų praktika

12. *Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo:*

2016 m. liepos 8 d. nutarimas „Dėl Vyriausybės teisės aktų priėmimo tvarkos“:

„Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus teisėkūros subjektams, *inter alia* tai, kad teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; leidžiant teisės aktus turi būti paisoma teisėkūros procedūrinių reikalavimų, taip pat ir tų, kuriuos yra nusistatęs pats teisėkūros subjektas (*inter alia* 2004 m. gruodžio 13 d., 2006 m. sausio 16 d., 2007 m. rugpjūčio 13 d. nutarimai). [...] Konstitucinis teisinės valstybės principas suponuoja ir teisės aktų hierarchiją, *inter alia* tai, kad poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, konstituciniams įstatymams ir Konstitucijai, poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais (*inter alia* 2003 m. gruodžio 30 d., 2010 m. kovo 9 d., 2015 m. spalio 29 d. nutarimai). [...] Konstitucijoje įtvirtintas atsakingo valdymo principas suponuoja tai, kad visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi Konstitucija, teise, veikdami Tautos ir

Lietuvos valstybės interesais, tinkamai įgyvendinti jiems Konstitucijos ir įstatymų suteiktus įgaliojimus (*inter alia* 2012 m. spalio 26 d., 2012 m. lapkričio 10 d. išvados, 2014 m. gegužės 27 d. nutarimas).“

Tyrimo išvados

13. Atsižvelgiant į Skunde nurodytas aplinkybes, tyrimo metu surinktą informaciją ir teisinį reglamentavimą, tyrimo išvados bus pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

13.1. dėl Pareiškėjo kreipimūsi į ŠK ir LKT, kad leistų iš sandėlio pasiimti asmeninius daiktus;

13.2. dėl Pareiškėjo kreipimūsi į ŠK ir LKT, kad kameroje įrengtų veidrodį, spintelę ir iškvietimo mygtuką.

Dėl Pareiškėjo kreipimūsi į ŠK ir LKT, kad leistų iš sandėlio pasiimti asmeninius daiktus

14. Skunde Pareiškėjas nurodo, jog su prašymu kreipėsi į ŠK dėl galimybės iš sandėlio pasiimti asmeninius daiktus, tačiau negavo jokio atsakymo, šį veiksmažį apskundė LKT, tačiau nesulaukia jokių sprendimų ir atsakymo.

15. Viešojo administravimo subjektas (nagrinėjamu atveju – LKT), pagal jam suteiktus įgaliojimus galintis spręsti asmens prašyme (skunde) nurodytas problemas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų įstatymo viršenybės, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

16. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2023 m. rugsėjo 21 d. pateikė prašymą (užregistruotas 2023 m. rugsėjo 21 d., Nr. NPS-24-6910) dėl galimybės nueiti į sandėlį ir pasiimti reikalingus daiktus Pravieniškių 1-ojo kalėjimo, kur laisvės atėmimo bausmę Pareiškėjas atliko anksčiau, viršininkui, tačiau ŠK viršininkui, kur šiuo metu atlieka laisvės atėmimo bausmę, tokio prašymo neteikė. 2023 m. rugsėjo 27 d. LKT Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininkas raštu Nr. SN-22-3069 Pareiškėjui pateikė atsakymą, kuriame nurodė, kad „[...] išvykdami iš Pravieniškių 1-ojo kalėjimo asmeninius daiktus išsivežėte su savimi į Šiaulių kalėjimą, todėl dėl Jūsų minimų asmeninių daiktų pasiėmimo ar padėjimo į sandėlį turite kreiptis į Šiaulių kalėjimo administraciją [...]“.

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėjas 2023 m. spalio 19 d. LKT direktoriui pateikė skundą (užregistruota 2023 m. spalio 25 d., Nr. 2G-2525) dėl ŠK nepateikto atsakymo į prašymą bei nesuteiktos galimybės iš sandėlio pasiimti daiktų, 2023 m. lapkričio 7 d. raštu Nr. 2S-2615 LKT Pareiškėjui buvo pateiktas atsakymas, kuriame išsamiai paaiškinta situacija, kodėl iš ŠK negautas atsakymas, ir nurodyta Pareiškėjui, jog turėtų kreiptis į ŠK pareigūnus, ten, kur šiuo metu atlieka laisvės atėmimo bausmę, o ne į Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininką, taigi Pareiškėjo teiginiai, jog iš LKT negauna atsakymo, taip pat nepasitvirtino.

17. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta, Pareiškėjo teiginiai, jog ŠK nepateikė atsakymo į prašymą, nepasitvirtino, paaiškėjo, jog Pareiškėjas nesikreipė į ŠK su prašymu, savo prašymą adresavo Pravieniškių 1-ojo kalėjimo viršininkui. LKT pareigūnai išnagrinėjo Pareiškėjo skundą ir pateikė išsamų atsakymą, todėl Skundo dalis dėl ŠK ir LKT pareigūnų veiksmų (neveikimo), neatsakant į Pareiškėjo kreipimūsi, pripažįstama nepagrįsta.

Dėl Pareiškėjo kreipimusi į ŠK ir LKT, kad kameroje įrengtų veidrodį, spintelę ir iškvietimo mygtuką

18. Skunde Pareiškėjas nurodo, jog su prašymu kreipėsi į ŠK, kad kameroje būtų įrengtas veidrodis, spintelė ir pareigūnų iškvietimo mygtukas, tačiau ŠK nereaguoja į prašymą, šį veiksma Pareiškėjas apskundė LKT, tačiau nesulaukia jokių sprendimų ir atsakymų.

19. Viešojo administravimo subjektas (nagrinėjamu atveju – LKT), pagal jam suteiktus įgaliojimus galintis spręsti asmens prašyme (skunde) nurodytas problemas, be specialiųjų teisės nuostatų, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų įstatymo viršenybės, išsamumo ir objektyvumo principų, kurie reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

20. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas kreipėsi į Šiaulių kalėjimo darbuotojus žodžiu dėl veidrodžio, spintelės ir iškvietimo mygtuko įrengimo kameroje. Remiantis Aprašo nuostatomis, ŠK buvo surašyta pažyma dėl Pareiškėjo išreikštų pageidavimų ir perduota vykdyti LKT Turto valdymo skyriui. LKT Turto valdymo skyriaus darbuotojai, gavę pažymą, nustatė, kad kameroje, kurioje Pareiškėjas atlieka bausmę, veidrodis yra įrengtas sanitarinio mazgo dalyje, virš kriauklės. Prašymai įrengti iškvietimo sistemą ir atnešti spintelę nebuvo vykdyti. Remiantis Aprašo nuostatomis, į žodinius kreipimusis atsakymai raštu neteikiami.

Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad Pareiškėjo skunde nurodytas prašymo numeris NPS-24-3289 (šios pažymos 2.2 papunktis) yra kito nuteistojo ir nėra susijęs su skunde minimomis aplinkybėmis.

Nustatyta, kad Pareiškėjas 2023 m. spalio 19 d. LKT direktoriui pateikė skundą (užregistruota 2023 m. spalio 20 d., Nr. 2G-2507) dėl ŠK pareigūnų veiksmų (neveikimo) nereaguojant į prašymą ir neįrengiant Pareiškėjo kameroje jo prašomų daiktų. LKT 2023 m. lapkričio 9 d. raštu Nr. 2S-2653 pateikė atsakymą, kuriame Pareiškėjui buvo išsamiai paaiškinta, kodėl ir kuo remiantis ŠK negalima įrengti iškvietimo mygtuko, bei nurodyta, kad ŠK administracija ieško racionalaus sprendimo ir techninių galimybių iškvietimo sistemai įrengti, kol pareigūnų iškvietimo sistema neįrengta, ŠK laikomiems asmenims, tarp jų ir Pareiškėjui, užtikrinama galimybė esant skubiam poreikiui operatyviai kreiptis į prižiūrinčius pareigūnus. Pareiškėjas taip pat buvo informuotas, kad ŠK daiktams ir maistui susidėti kameroje įrengtos lentynos, kurių vietų skaičius viršija normų reikalavimus, be to, jam yra išduotos plastikinės dėžės, kurios prilyginamos spintelėms, bei nurodė, kad Pareiškėjo kameroje, kurioje jis atlieka bausmę, yra įrengtas veidrodis, kuris yra sanitarinio mazgo dalyje, virš kriauklės.

21. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjo teiginiai, jog ŠK nepateikė atsakymo į prašymą, nepasitvirtino, nes paaiškėjo, jog Pareiškėjas raštiško kreipimosi, adresuoto ŠK, nepateikė. Kaip Skundo tyrimo metu paaiškino LKT, vadovaujantis Aprašo nuostatomis, Pareiškėjo žodinis kreipimasis dėl veidrodžio, spintelės ir iškvietimo mygtuko įrengimo kameroje buvo užregistruotas, surašyta pažyma, kurios vykdymas nukreiptas už turto valdymą atsakingam padaliniui. Nustatyta, kad: a) veidrodis kameroje yra, jis įrengtas sanitarinio mazgo dalyje, virš kriauklės; b) iškvietimo mygtukas nebus įrengtas, nes Šiaulių kalėjimo pastatas yra įtrauktas į Kultūros vertybių registrą bei saugomų objektų sąrašą, o, pagal teisės aktų nuostatas, saugomame objekte draudžiama naikinti ar kitaip žaloti saugomo objekto vertingąsias savybes; Šiaulių kalėjimo administracija ieško racionalaus sprendimo ir techninių galimybių iškvietimo sistemai įrengti, o kol ji nėra įrengta, Šiaulių kalėjime laikomiems asmenims užtikrinama galimybė esant skubiam poreikiui operatyviai kreiptis į juos prižiūrinčius pareigūnus; c) vietoj spintelės yra išduotos plastikinės dėžės, kurios prilyginamos spintelėms, bei kameroje įrengta daugiau lentynų nei reikalauja teisės aktai. Visi šie teiginiai skundo tyrimo metu buvo patvirtinti nuotraukomis (šios pažymos 4.4 ir 4.5 papunkčiai). Skunde Pareiškėjas

nepateikė duomenų, kad būtų neturėjęs galimybės esant skubiam poreikiui kreiptis į pareigūnus ir (arba) dėl to būtų patyręs žalos.

Iš to, kas nurodyta, galima konstatuoti, kad Pareiškėjo teisės iš esmės buvo užtikrintos, tai patvirtina faktai, kad Pareiškėjo raštiško kreipimosi į ŠK nėra pateikta, Pareiškėjas turi, kur laikyti daiktus, veidrodis kameroje yra ir pareigūnus išsikviesti irgi gali, LKT pateikė raštišką atsakymą į pateiktą skundą.

22. Kartu Seimo kontrolierė atkreipia LKT pareigūnų dėmesį, kad prašymų nagrinėjimą reglamentuoja VAĮ ir Taisyklės. Taisyklių 18 punkte nurodyta, kad žodžiu pateikti prašymai, į kuriuos gali būti atsakyta arba kuriais galima išspręsti asmeniui rūpimus klausimus iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, gali būti neregistruojami. Jeigu į žodžiu pateiktą prašymą ar skundą negalima atsakyti ar jo išspręsti iš karto arba ne vėliau kaip artimiausią institucijos darbo dieną, asmeniui turi būti sudaroma galimybė išdėstyti prašymą ar skundą raštu. Taisyklės imperatyviai numato žodinių prašymų reglamentavimą ir specifiškumą atsakyti tuojau pat, nepažeidžiant asmens ar institucijos interesų; jei į tokį prašymą negalima atsakyti tuoj pat ir yra tikimybė, kad gali būti pažeisti asmens interesai (dažniausiai – atsisakant tenkinti prašymą), turi būti sudaroma galimybė išdėstyti prašymą raštu. Šiuo konkrečiu atveju Pareiškėjui nebuvo pasiūlyta su prašymu kreiptis raštu (nepaisant to, kad kai kurie jo prašymai nebuvo išspręsti), tačiau ŠK pareigūnai vadovavosi Aprašo nuostatomis ir Pareiškėjo prašymus (nusiskundimus) surašė pažymoje bei perdavė kompetentingiems pareigūnams juos spręsti.

Seimo kontrolierė taip pat atkreipia dėmesį, jog Apraše numatytos nuostatos leidžia raštu gautus prašymus priskirti prie žodinių. Toks reglamentavimas akivaizdžiai nedera su VAĮ ir Taisyklių nuostatomis, nustato naujas prašymų pateikimo taisykles. Kartu Seimo kontrolierei kyla pagrįstų abejonių dėl ŠK viršininko įgaliojimų priimti tokį teisės aktą, ypač atsižvelgiant į tai, kad, pagal ŠK nuostatus: a) ŠK yra LKT administracijos padalinys, b) ŠK viršininkui, be kitų, yra suteikta teisė vizuoti įsakymų projektus ŠK kompetencijai priskirtais klausimais bei teikti LKT vadovybei pasiūlymus dėl teisės aktų rengimo ar tobulinimo, bet teisė pačiam leisti teisės aktus nėra suteikta. Sprendžiant savo kompetencijai priskirtus klausimus, leisti įsakymus ir (ar) kitus teisės aktus pagal LKT nuostatus suteikta LKT direktoriui.

Atkreiptinas dėmesys ir į teisėkūros aiškumo ir sistemiškumo principus, kurie reiškia, kad teisės aktuose nustatytas teisinis reguliavimas turi būti logiškas, nuoseklus, glaustas, suprantamas, tikslus, aiškus ir nedviprasmiškas; į sistemiškumo – reiškiančio, kad teisės normos turi derėti tarpusavyje, žemesnės teisinės galios teisės aktai neturi prieštarauti aukštesnės teisinės galios teisės aktams (šios pažymos 7 punktas).

Konstitucinis Teismas yra pasisakęs, kad teisinės valstybės principas suponuoja įvairius reikalavimus teisėkūros subjektams, be kita ko, teisėkūros subjektai teisės aktus gali leisti tik neviršydami savo įgaliojimų; leidžiant teisės aktus turi būti paisoma teisėkūros procedūrinių reikalavimų, taip pat ir tų, kuriuos yra nusistatęs pats teisėkūros subjektas. Poįstatyminiai teisės aktai negali prieštarauti įstatymams, poįstatyminiai teisės aktai turi būti priimami remiantis įstatymais. Visos valstybės institucijos ir pareigūnai turi vykdyti savo funkcijas vadovaudamiesi teise, tinkamai įgyvendinti jiems įstatymų suteiktus įgaliojimus (šios pažymos 12 punktas).

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta šiame pažymos punkte, Seimo kontrolierė rekomenduoja Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriui imtis priemonių, kad ŠK viršininko priimtas teisės aktas būtų panaikintas, o prašymai ŠK būtų nagrinėjami nepažeidžiant VAĮ ir Taisyklių reikalavimų. Taip pat siūlytina atkreipti dėmesį į tai, kad ŠK ir kitų kalėjimų viršininkai tinkamai naudotų savo įgaliojimus ir jų neviršytų.

Atsižvelgdama į tai, kad Aprašo (žemesnės galios teisės akto) reikalavimai neatitinka Taisyklių (aukštesnės galios teisės akto) nuostatų, Seimo kontrolierė vertina, kad Skundo dalis, kiek tai susiję su ŠK pareigūnų veiksmais (neveikimu), netinkamai registruojant (neregistruojant) žodinius nuteistųjų (suimtųjų) prašymus, pripažįstama pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

23. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl ŠK ir LKT pareigūnų veiksmų (neveikimo), dėl galimai netinkamo Pareiškėjo kreipimūsi nagrinėjimo, atmesti.

24. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį, kiek tai susiję su ŠK pareigūnų veiksmais (neveikimu) netinkamai registruojant (neregistruojant) žodinius prašymus, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

25. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 8,14 ir 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė LKT direktoriui rekomenduoja:

25.1. imtis veiksmų, kad ŠK viršininko priimtas teisės aktas būtų panaikintas;

25.2. prašymai ŠK būtų nagrinėjami nepažeidžiant VAĮ ir Taisyklių reikalavimų;

25.3. siūlytina atkreipti dėmesį į tai, kad ŠK ir kitų kalėjimų viršininkai tinkamai naudotų savo įgaliojimus ir jų neviršytų.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė